

AALST KORTE NIEUWSTRAAT ARCHEOLOGISCH VOORONDERZOEK

Juli 2012

Pede R., Clement C. en Cherretté B.

Colofon

Project:

Archeologisch onderzoek
Opgraving
Aalst Korte Nieuwstraat (12-AAL-KN)

Opdrachtgever/Bouwheer:

Stad Aalst
Grote Markt 3
9300 Aalst

Uitvoerder:

SOLVA
Intergemeentelijk samenwerkingsverband
voor ruimtelijke ordening en socio-economische expansie
Joseph Cardijnstraat 60
9420 Erpe-Mere
Dienst Archeologie:
Zuid III, Industrielaan 18
9320 Aalst (Erembodegem)

Ruben Pede (projectarcheoloog - vergunninghouder)
Cateline Clement (projectarcheoloog)
Bart Cherretté (coördinatie)

Wetenschappelijke ondersteuning:

Koen De Groote

Termijn:

20-26 juli 2012

Wettelijk depot: D/2013/12.857/1

The logo for SOLVA, featuring the word "SOLVA" in a bold, serif font. A stylized orange and yellow swoosh or flame-like graphic extends from the right side of the letter 'A'.

Afbeelding voorblad: zicht op één van de proefsleuven (zone II)

Copyright: Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van SOLVA. Alle foto's, tenzij anders vermeld: © SOLVA.

Inhoud

Inhoud	3
1. Vindplaatsgegevens.....	4
2. Inleiding	5
2.1 Aanleiding van het onderzoek.....	5
3. Methodologie	9
4. Resultaten.....	10
4.1 Zone I	10
4.2 Zone II.....	13
4.3 Vondsten en datering	18
5. Conclusie en aanbevelingen	20
Bibliografie	21
Bijlagen	22
Handleiding bij het raadplegen van de bijlagen.....	22
Lijsten	24

1. Vindplaatsgegevens

Opgraving ☐	Prospectie X
	Vergunningsnummer: 2012/294
	Datum aanvraag: 10 juli 2012
	Naam aanvrager: Ruben Pedé
	Naam site: Aalst – Korte Nieuwstraat (12-AAL-KN)

Site:	Aalst – Korte Nieuwstraat
Code van de site:	12-AAL-KN
Type onderzoek:	vooronderzoek
Plaats:	Aalst, Korte Nieuwstraat
Kadaster:	Aalst 1, Afd. A, openbaar domein
Vergunningsnummer:	2012/294
Vergunninghouder:	Ruben Pedé
Datum aanvraag:	10/07/2012
Opdrachtgever:	Stad Aalst Grote Markt 3, 9300 Aalst
Uitvoerder:	Intergemeentelijk samenwerkingsverband SOLVA, Joseph Cardijnstraat 60, 9420 Erpe-Mere
Archeologen:	R. Pedé (projectarcheoloog – vergunninghouder) C. Clement (projectarcheoloog) B. Cherretté (coördinatie)
Wetenschappelijke begeleiding:	Koen De Groote
Termijn:	20 – 26 juli 2012

2. Inleiding

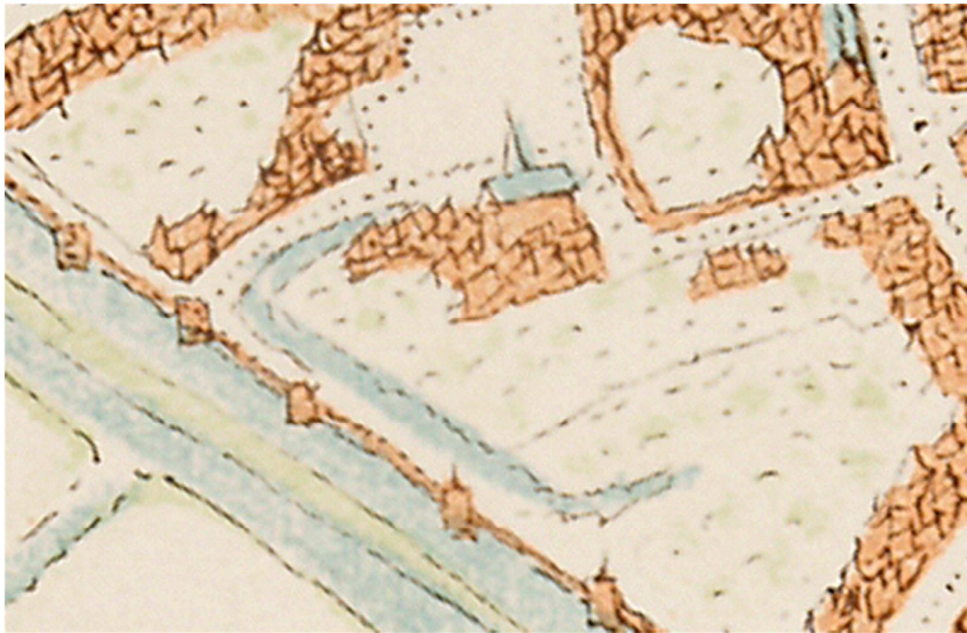
Dit eindrapport vormt het verslag van de resultaten van de prospectie met ingreep in de bodem in de Korte Nieuwstraat te Aalst.

We bedanken de stadsdiensten van Aalst voor de vlotte samenwerking. We zijn ook W. De Maeyer (SOLVA) erkentelijk voor de hulp bij het determineren van het vondstmateriaal. K. De Groote en J. Moens danken we voor de wetenschappelijke begeleiding.

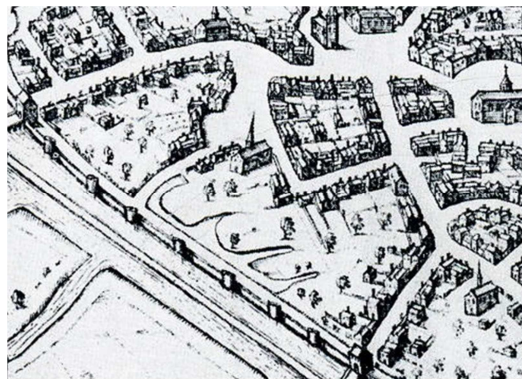
2.1 Aanleiding van het onderzoek

Naar aanleiding van de herinrichting van een aantal straten rond de Hopmarkt te Aalst wil de stad in de Korte Nieuwstraat enkele riolerings- en wegeniswerken uitvoeren. Eerder onderzoek op de Hopmarkt en de Botermarkt toonde reeds het archeologisch potentieel aan van dit deel van de stad (zie literatuurlijst). Tijdens opgravingen in 2004 en 2005 kwam het Karmelietenklooster aan het licht; een aanvullend onderzoek vond plaats in 2011. Aan de westelijke zijde van de Hopmarkt (t.h.v. de hoek met de Korte Nieuwstraat) is in 2004-2005 eveneens de aanwezigheid vastgesteld van de oostelijke zijde van een site met walgracht. De gracht is nog deels te zien op de verschillende historische stadsplannen (fig. 1-3). Tot de 12de eeuw maakte dit gebied deel uit van het landbouwareaal rondom de toenmalige stadskern (fig. 4). De oprichting van de site met walgracht is vermoedelijk kort voor de aanleg van de laatmiddeleeuwse stadsversterkingen (begin 13de eeuw) te plaatsen. De historische bronnen tonen aan dat de terreinen van de walgrachtsite vermoedelijk in het begin van de 16de eeuw verworven zijn door het Karmelietenklooster en vanaf dan in gebruik zijn genomen als begraafplaats van het klooster (fig. 5). Een tekst uit 1503 (*'Aencompste van sekeren Bergh mette waetere(n) ende ommegracht ligghende nu g'incorporeert in onsen hof de dato 8 Maij 1503'*) vermeldt duidelijk dat de terreinen van de site met walgracht binnen de grenzen van het kloosterdomein komen te liggen. De gronden van de *Bergh mette waetere(n) ende ommegracht* werden door het klooster waarschijnlijk in gebruik genomen als kerkhof. Het archeologisch onderzoek op de Hopmarkt bevestigde de aanwezigheid van de site met walgracht. De gracht bleek bovendien een bocht te maken in de richting van de Korte Nieuwstraat (fig. 6).

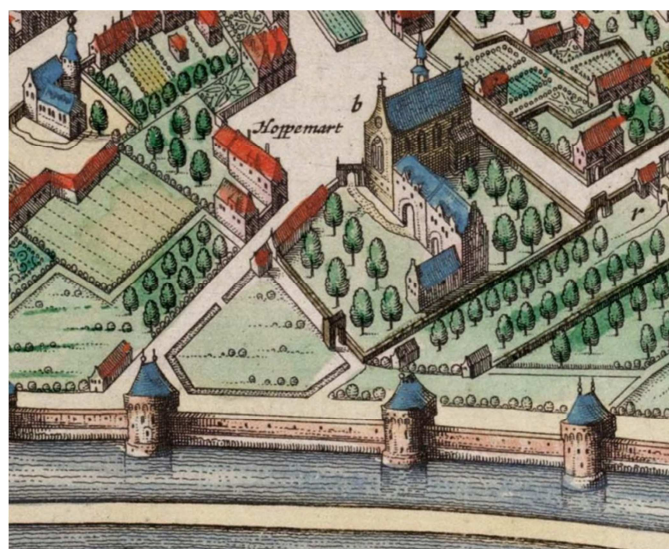
De geplande werken door de stad Aalst die een heraanleg van de riolering behelzen, zullen een groot deel van het bodemarchief onder de Korte Nieuwstraat raken. Het Agentschap Onroerend Erfgoed adviseerde bijgevolg een prospectie met ingreep in de bodem om de eventuele aanwezigheid en bewaringstoestand van de walgracht en het kloosterkerkhof te evalueren.

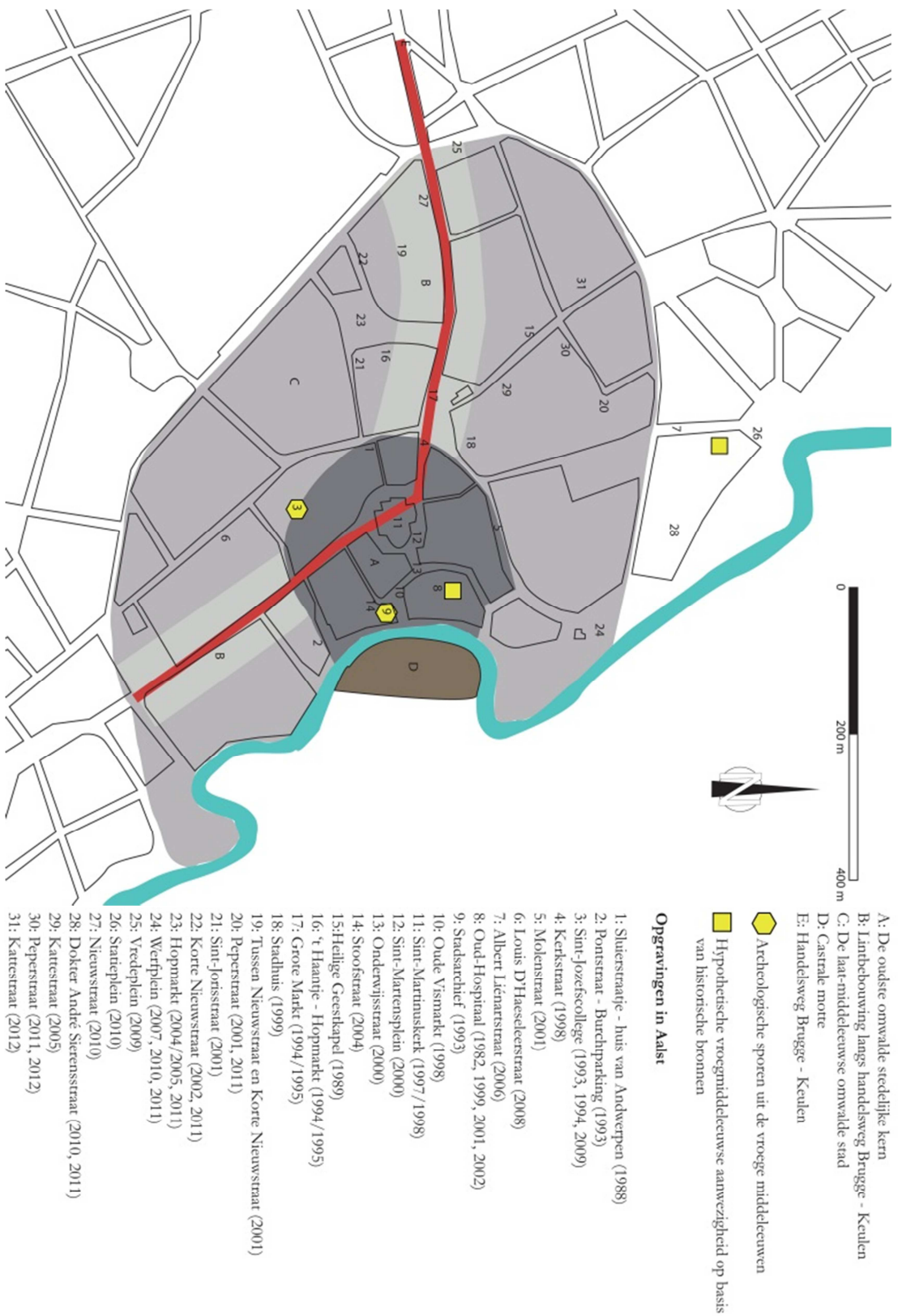
Figuur 1: kaart van Jacob Van Deventer (ca. 1560)

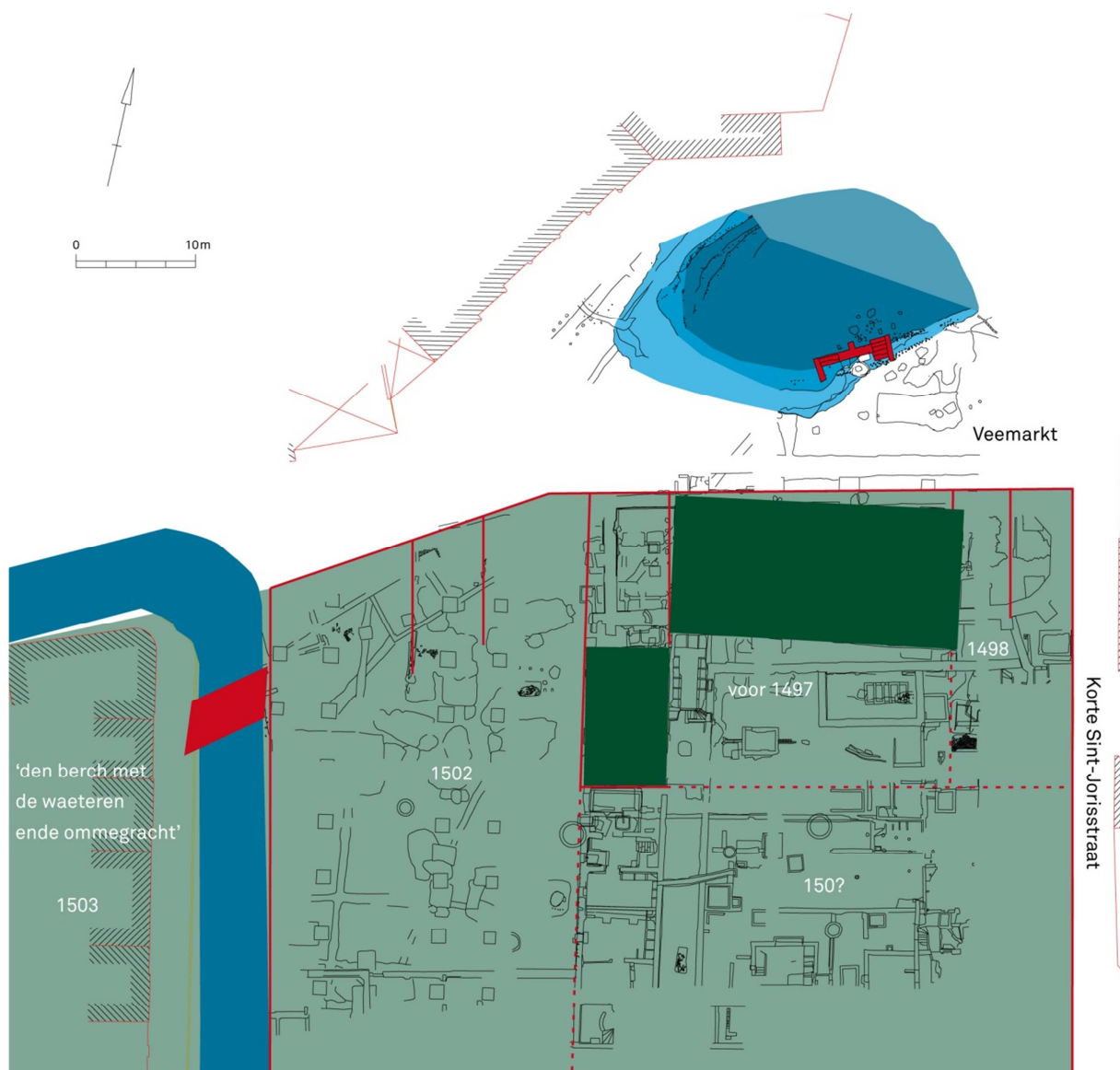
Figuur 2: kaart van Braun en Hoogenbergh (1588)

Figuur 3: kaart van Sanderus (1641-1644)

Figuur 4: ontwikkeling van Aalst o.b.v. recent onderzoek

Figuur 5: reconstructie van de evolutie van het verwerven van de gronden van het Karmelietenklooster n.a.v. het onderzoek uit 2004-2005 op de Hopmarkt (De Groote et al. 2011, fig. 6)

3. Methodologie

Om mobiliteit en doorgang te garanderen in de Korte Nieuwstraat is in eerste instantie enkel de zuidelijke zijde van de Korte Nieuwstraat onderzocht. Op deze manier bleef de andere zijde van de straat beschikbaar voor de spoeddiensten. Twee proefsleuven dienden een eerste inzicht op te leveren inzake de eventuele aanwezigheid van de walgracht en het kloosterkerkhof (cf. supra). Dit laatste is prioritair om in te schatten of een eventuele bijkomende opgraving noodzakelijk is en om deze af te stemmen op de eigenlijke werken. Aangezien in deze fase enkel de zuidelijke helft van de straat toegankelijk was voor het onderzoek en bovendien geweten was dat centraal in de straat nutsleidingen aanwezig zijn (riolering + oude stoomleiding), is gekozen om twee werkputten met kleine afmetingen uit te zetten. De verwachtingen waren dat dit deel van de straat minder verstoord zou zijn t.o.v. de noordelijke helft. Uiteindelijk zijn in de zuidelijke helft van de Korte Nieuwstraat twee smalle sleufjes aangelegd van ongeveer 2,5m op 4,5m (fig. 6).

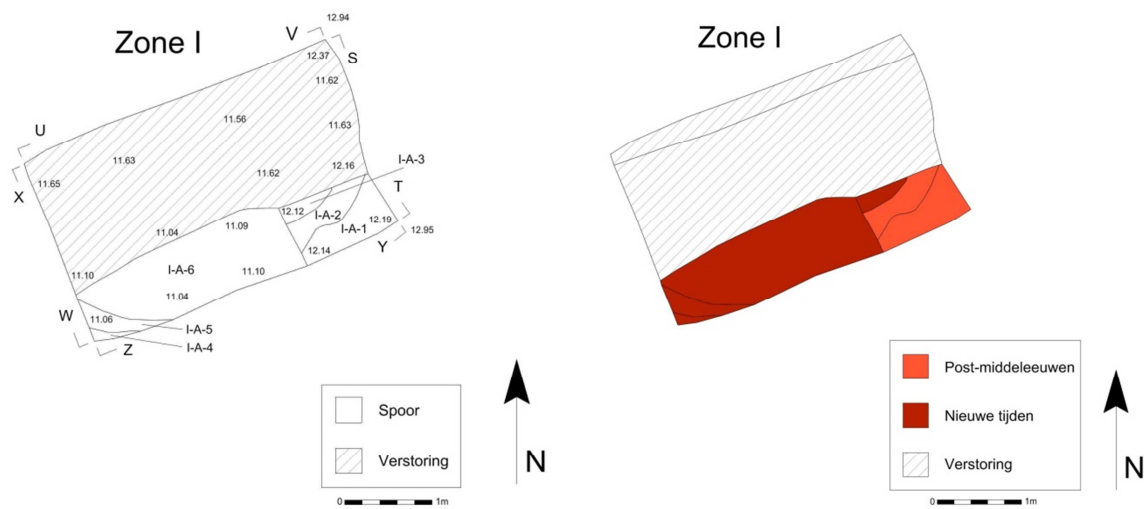

Figuur 6: situering van de twee proefputten in de Korte Nieuwstraat op het kadasterplan

Voor een vlotte lezing van de volgende hoofdstukken wordt hier een woordje uitleg gegeven bij de gehanteerde terminologie in de tekst. De kleinste archeologische eenheid die we definiëren is een 'spoor' (bv. een opvullingslaag in een gracht). Verschillende 'sporen' (bv. de lagen van de gracht) vormen samen een 'context' (bv. een gracht). Sommige 'contexten' (bv. enkele grachten) kunnen samengebracht worden tot een 'structuur' (bv. een walgracht). De gedetailleerde lijsten van de sporen, contexten en structuren die aangetroffen zijn in de Korte Nieuwstraat worden meegegeven als bijlage.

4. Resultaten

4.1 Zone I

Figuur 7: grondplan van zone I

Afbeelding 1: zicht op het grondvlak van zone I

Zone I bevindt zich het dichtst bij de Hopmarkt t.h.v. perceel 981F3. De afmetingen bedragen ongeveer 4m x 2,5m. Bij het verwijderen van het asfalt en de fundering van de Korte Nieuwstraat was meteen duidelijk dat een groot deel van de sleuf reeds verstoord was door de aanleg van verschillende nutsleidingen. In de lengterichting van de sleuf was een bakstenen riool aanwezig, de stoomleiding van Interstoom en twee laagspanningskabels. In de breedterichting van de sleuf situeerde zich een rioolbuis die zorgde voor de afvoer van (afval)water van de weg en de aanpalende woningen naar de bakstenen riool. Dit zorgde ervoor dat slechts een breedte van 70-80cm van de put onverstoord was. Dit resulteerde in een zeer beperkte registratie van het horizontale vlak en een focus op de stratigrafie, voornamelijk in de zuidelijke (profiel YZ) en westelijke zijde (profiel WX).

De noordelijke helft van zone I is afgegraven tot op de stoomleiding van Interstoom (afb. 1). Hoewel deze niet meer in gebruik is, hebben we om veiligheidsredenen geopteerd om deze niet weg te breken. Bij het onderzoek op de Hopmarkt is gebleken dat deze buis een grote diameter heeft en onderaan gefundeerd is op een bakstenen en betonnen sokkel¹, wat tevens is vastgesteld in de Korte Nieuwstraat. Pal naast deze buis bevonden zich de laagspanningskabels. Om deze kabels nog voldoende steun te geven, is in de zuidoostelijke hoek niet onder de kabels gegraven. Daarom bleef enkel nog het zuidwestelijke gedeelte van zone I over om verder te verdiepen. Hier is aanvankelijk tot op een hoogte van 11,3-11,4 TAW (ongeveer 1,8m onder het huidig straatniveau) gegraven, waarbij duidelijk werd dat we ons in de opvullingslagen van de walgracht bevonden. Hierna gebeurde een eerste registratie van het grondplan en de profielen. Tenslotte volgde een tweede, machinale verdieping van dit gedeelte om de bodem van de gracht te bereiken.

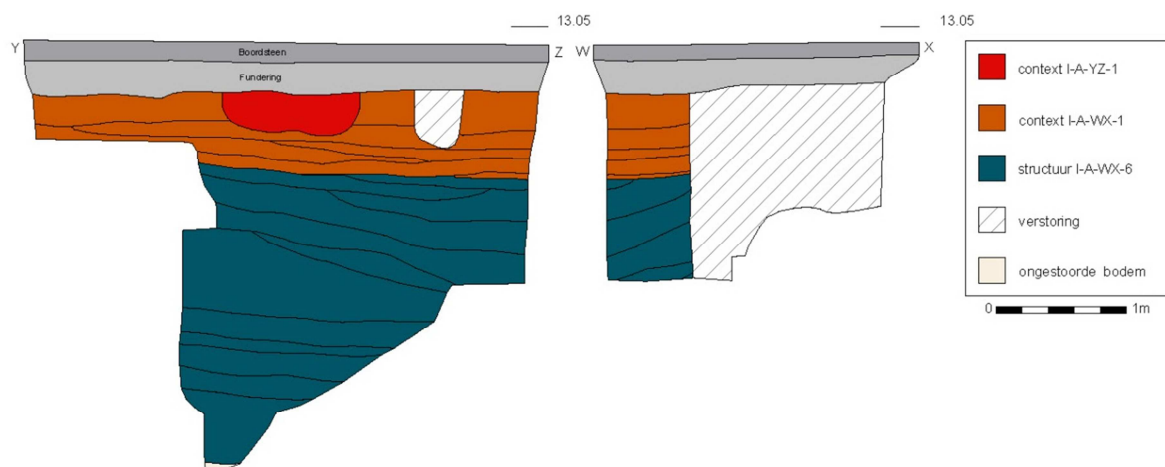

Afbeelding 2: zicht op profiel YZ in zone I

¹ Mondelinge mededeling W. De Maeyer.

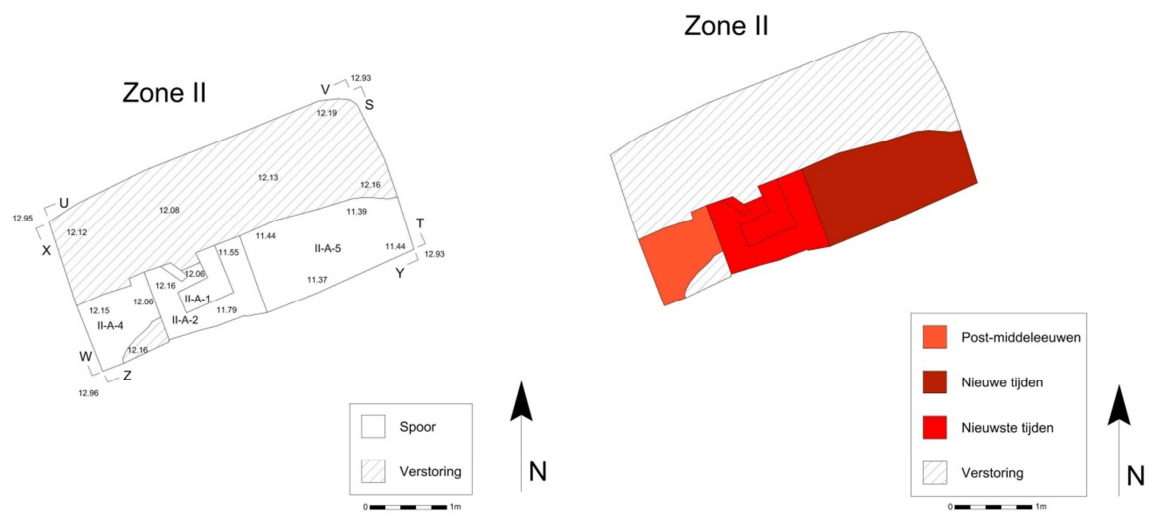
Afbeelding 3: zicht op profiel WX in zone I

Figuur 8: profiel YZ en WX in zone I

Profielen YZ en WX leverden een gelijkaardig beeld op (afb. 2-3, fig. 8). Onder de straatverharding bevinden zich enkele ophogingspakketten (context I-A-WX-1), die enkel nog doorsneden zijn door een puinkuil (context I-A-YZ-1). De ophoging bestaat voornamelijk uit een afwisseling van bruine, gele en grijze, licht puinige pakketten zandige leem. Deze lagen liggen vrij vlak of hellen lichtjes af in westelijke richting. De opvullingslagen van de gracht (structuur I-A-WX-6) begonnen op een hoogte van 12,1-12,2 TAW. Deze onderscheiden zich qua hellingsgraad duidelijk van de ophogingslagen: in profiel YZ hellen ze af in westelijke richting en in profiel WX in zuidelijke richting. In de opvulling zijn voornamelijk twee grote fases te onderscheiden: het bovenste, 80 tot 100cm, bestaat uit puinige lagen, het onderste uit gereduceerde, bruingrijze kleiige leemlagen vermengd met wat bouwpuin. De grens met de ongestoorde bodem bevindt zich op een hoogte van 9,7 TAW.

4.2 Zone II

Figuur 9: grondplan van zone II

Afbeelding 4: zicht op het grondvlak van zone II

Zone II bevindt zich het dichtst bij het Keizersplein t.h.v. perceel 981Z2. De afmetingen van de proefsleuf bedragen ongeveer 4,5 x 2,5m. Ook hier was na het opbreken van de straatverharding duidelijk dat een groot deel van de sleuf reeds vergraven was. De verschillende verstoringen uit zone I kwamen ook terug in zone II, hoewel ze zich iets meer naar het midden van de straat bevonden (fig. 9). De bakstenen riool situeerde zich niet meer in de sleuf, de stoomleiding van Interstoom en de twee laagspanningskabels waren wel nog aanwezig. In de breedterichting stak ook een rioolbuis die voor de afwatering van de boordstenen naar de bakstenen riool diende. Aangezien de grootste verstoringen iets noordelijker in de sleuf gesitueerd waren, kwam in zone II een breedte van ongeveer 1m in aanmerking voor archeologisch onderzoek. Om evidente redenen lag ook hier de nadruk op de stratigrafie, voornamelijk de zuidelijke (profiel YZ) en de westelijke zijde (profiel ST).

De afgraving van zone II gebeurde op een min of meer gelijkaardige wijze als in zone I. De noordelijke zijde van zone II is vrij gelegd tot op de stoomleiding van Interstoom (afb. 4). Gezien de aanwezigheid van een aantal recente rioolstructuren in de zuidwestelijke hoek en de laagspanningskabels in de lengte van de sleuf, kwam enkel de zuidoostelijke hoek in aanmerking voor verder onderzoek. Ook in zone II is aanvankelijk tot op een hoogte van 11,3-11,4 TAW (ongeveer 1,8m onder het huidig straatniveau) gegraven, waarbij duidelijk werd dat we ons in de opvullingslagen van de walgracht (structuur I-A-WX-6) bevonden. Hierna gebeurde een eerste registratie van het grondplan en de profielen. Tenslotte volgde een tweede, machinale/manuele verdieping van dit gedeelte om de bodem van de gracht te bereiken.

Beide profielen (YZ en ST) hadden een opbouw die sterke gelijkenissen vertoonde met de profielen in zone I (afb. 5-8, fig. 10). Onder de wegverharding bevinden zich een aantal ophogingslagen (context II-A-ST-1), die in profiel YZ doorsneden zijn door een puinkuil (context II-A-YZ-4) en een aantal recente rioolstructuren (o.a. structuur II-A-1). De ophoging bestaat uit donkerbruine tot grijze, zandige leemlagen. Het onderscheid tussen de ophogingslagen en de opvulling van de gracht was in zone II moeilijker te bepalen dan in zone I. Ook de oriëntatie en hellingsgraad van zowel de lagen van de ophoging als van de opvulling van de gracht zijn niet zo duidelijk. Binnen de gracht zijn opnieuw twee grote fases aanwezig: enerzijds enkele puinige opvullingslagen bovenaan, die ook in zone I zijn vastgesteld, en anderzijds verschillende bruinigrijze, kleiige lagen vermengd met een weinig bouwpuin onderaan. De onderste laag is vrij homogeen en lijkt in noordelijke richting af te hellen. De grens met de ongestoorde bodem bevindt zich op een hoogte van 9,8 TAW. De 'moederbodem' bestaat uit gereduceerd, lichtgrijs zand.

Afbeelding 5: zicht op profiel ST in zone II

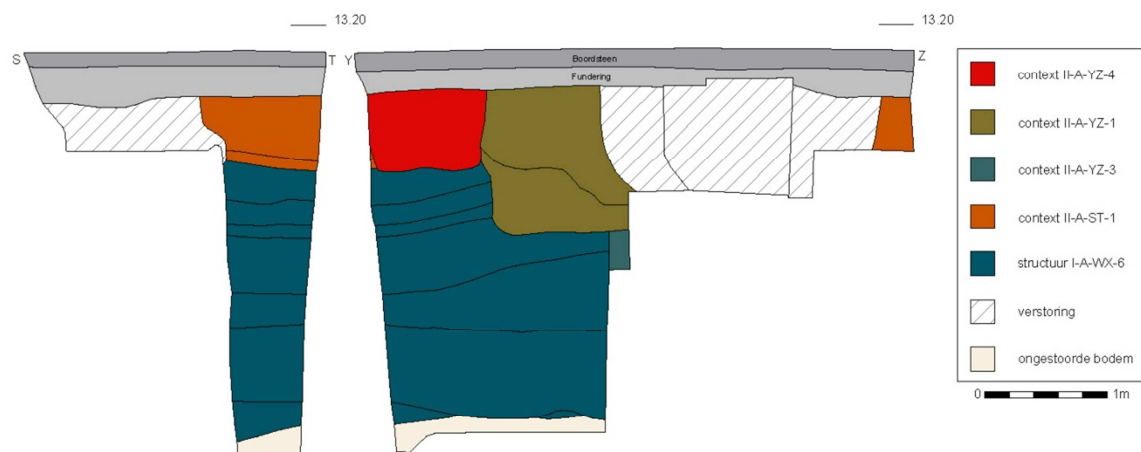
Afbeelding 6: zicht op profiel ST in zone II (verdiept)

Afbeelding 7: zicht op profiel YZ in zone II

Afbeelding 8: zicht op profiel YZ in zone II (verdiept)

Figuur 10: profiel ST en YZ in zone II

4.3 Vondsten en datering

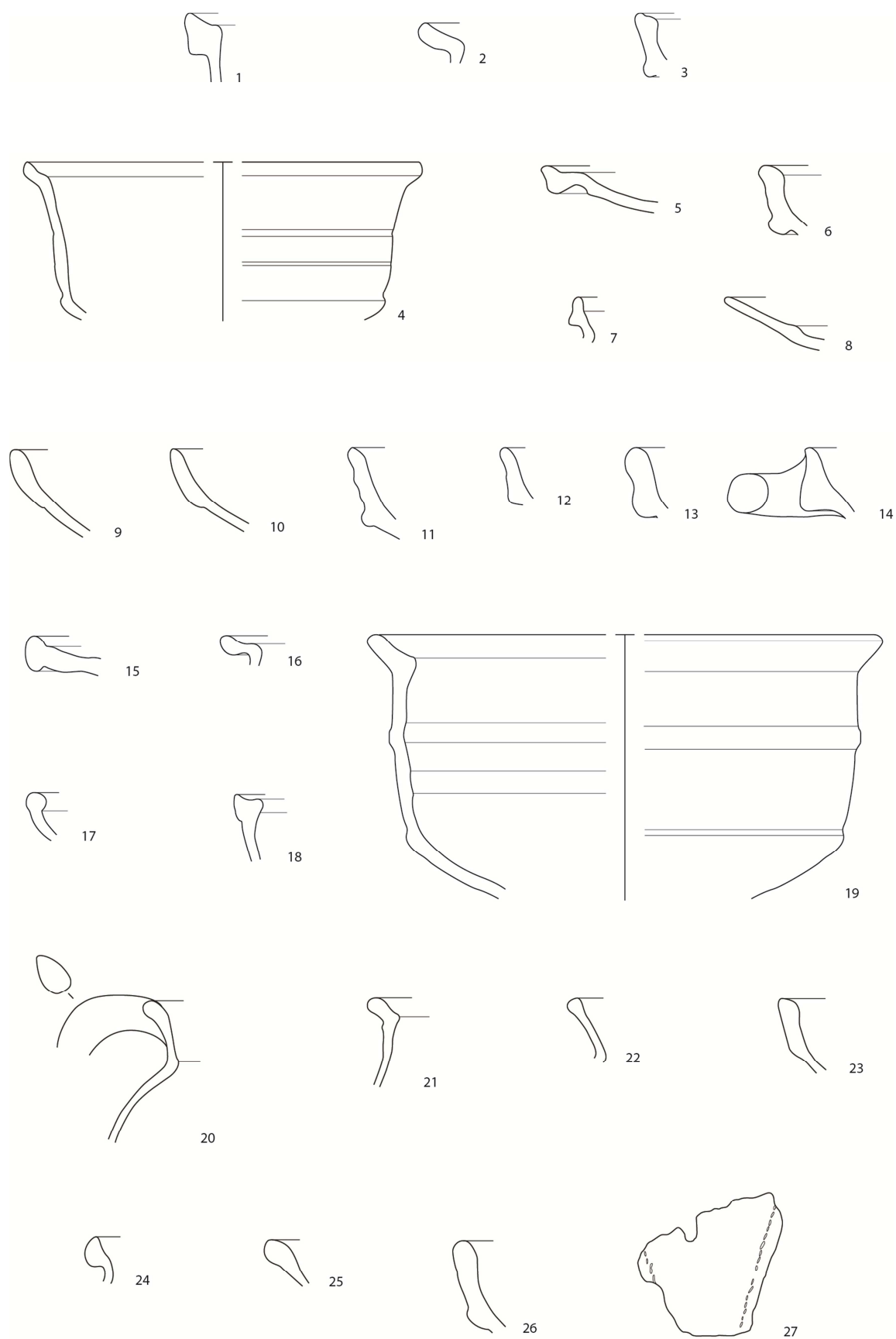
De herkomst van de vondsten valt uiteen in vier grote ‘fases’, in chronologische volgorde van oud naar jong: de kleiige vullingslagen van de gracht, de puinige vullingslagen van de gracht, de ophoging boven de gracht en twee kuilen ingegraven in de ophoging.

De kleiige lagen brachten aardewerk, dierlijk bot en leder aan het licht. Bij de ceramiek zijn de voornaamste groepen grijs en rood lokaal gedraaid aardewerk. Bij de reducerend gebakken groep vermelden we fragmenten van twee teilen (fig. 11.25-26) en een kogelpot (fig. 11.24); de oxiderend gebakken groep bevat fragmenten van twee grapes (fig. 11.20 en 22), een teil (fig. 11.23) en een kamerpot (fig. 11.21). Verder vallen nog enkele diagnostische fragmenten te noteren: een wandfragment van een drinknapje in Siegburg steengoed, enkele bodems met uitgeknepen standvoet in Rijnlands steengoed met zoutglazuur, een klauwpootje van een grape in rood lokaal gedraaid aardewerk, alsook een standvoet van een beker, een doorboorde scherf en een wandscherf met enkele spikkels glazuur in grijs lokaal gedraaid aardewerk, mogelijk gaat het om rood aardewerk dat een reducerende bakking heeft gekregen. Enkele fragmentjes leder zijn afkomstig van een schoenzool (fig. 11.27). Algemeen zijn deze kleiige lagen in de 15de of het begin van de 16de eeuw te dateren.

De kleiige lagen onderaan de gracht waren afgedekt door een aantal puinige pakketten die de finale demping van de gracht vormden. In deze lagen troffen we enkel aardewerk en bot aan. Opnieuw zijn grijs en rood lokaal gedraaid aardewerk de belangrijkste categorieën bij de ceramiek. We vermelden enkele fragmenten van twee teilen (fig. 11.9-10) in grijs aardewerk en drie teilen (fig. 11.11, 13-14), twee kamerpotten (fig. 11.4 en 19), twee kommen (fig. 11.17 en 18), twee borden (fig. 11.5 en 15), een papkom (fig. 11.12), een vergiet (fig. 11.6), een grape (fig. 11.7) en een bloempot (fig. 11.16) in rood aardewerk. Verder kwamen een wandscherf van een bord in faience (fig. 11.8), een bodem van een bord in majolica en enkele fragmenten Rijnlands steengoed met zoutglazuur aan het licht. Hoewel deze lagen ontegensprekelijk oudere stukken bevatten, dateren we ze van het einde van de 16de tot de 17de eeuw.

Boven de vulling van de gracht situeerden zich enkele lagen die we interpreteren als de ophoging van het terrein na de demping van de gracht. Het materiaal bestaat uit een kamerpot (fig. 11.2) en een bloempot (fig. 11.1) in grijs aardewerk en een aantal scherven in rood aardewerk. Deze weinige vondsten laten geen betrouwbare datering toe, maar een postmiddeleeuwse datering is aannemelijk.

Van de kuilen die de ophogingslagen doorsneden, leverden twee materiaal op, nl. contexten II-A-YZ-1 en II-A-YZ-4. Eerstgenoemde bevatte een teil (fig. 11.3) in rood lokaal gedraaid aardewerk, laatstgenoemde een scherfje witbakkend geglazuurd aardewerk en een aantal fragmenten in rood lokaal gedraaid aardewerk. Deze kuilen leverden te weinig vondsten op voor een precieze datering, maar zijn hoogstwaarschijnlijk in de postmiddeleeuwse periode (18de – 19de eeuw) te situeren.

Figuur 11: vondsten uit zone I en II (1-26: aardewerk, 27: leder; schaal 1:3)

5. Conclusie en aanbevelingen

In tegenstelling tot wat aanvankelijk verwacht was, situeerden zich verschillende nutsleidingen in de zuidelijke helft van de straat. Ondanks de aanzienlijke graad van verstoring konden toch enkele belangrijke archeologische vaststellingen gedaan worden. Zowel in zone I als II zijn verschillende opvullingslagen van een gracht herkend. Deze houden verband met de site met walgracht die reeds was aangesneden bij het onderzoek op de Hopmarkt. Hoewel de gegevens uit beide proefsleuven in de Korte Nieuwstraat beperkt zijn, mogen we stellen dat beide sleuven zich volledig in het noordelijk gedeelte van de gracht bevinden. Bovendien lijkt de stratigrafie in de profielen te suggereren dat zone I zich aan de buitenzijde van de gracht situeert, mogelijk t.h.v. de bocht die reeds op de Hopmarkt is vastgesteld. De opbouw van de lagen in zone II suggereert dat deze werkput zich mogelijk bevindt centraal in de gracht of zelfs eerder aan de binnenzijde ervan.

In beide zones kon de onderkant van de gracht bereikt worden: deze lijnde zich af op ongeveer 3,1-3,2m onder het huidig straatniveau. De stratigrafie in zowel zone I als zone II is vrij gelijkaardig: onderaan zijn enkele kleiige opvullingspakketten van de gracht aanwezig uit de 15de tot begin 16de eeuw, met daarboven voornamelijk puinlagen uit de 17de eeuw die de finale demping van de gracht vormen. Deze zijn tenslotte afgedekt door een aantal ophogingslagen.

De vaststelling dat beide zones volledig op het tracé van de gracht (centraal of eerder de buitenzijde) gelegen zijn, duidt er op dat het kerkhof van het Karmelietenklooster zich meer naar het zuiden bevindt, m.a.w. onder het huizenblok dat omsloten is door de Hopmarkt, de Korte Nieuwstraat, het Keizersplein en de Boterstraat. Er is bovendien geen enkel spoor van menselijke resten in de in dit rapport besproken proefputten aangetroffen.

De proefputten in de Korte Nieuwstraat hebben zodoende een antwoord geboden op de initiële doelstelling van dit onderzoek, met name de aan- of afwezigheid van het kerkhof van het Karmelietenklooster ter hoogte van de Korte Nieuwstraat. Op basis van de waarnemingen kan het kerkhofareaal onder de huizenblok gesitueerd worden en blijkt de voormalige gracht van de site met walgracht zich ter hoogte van de straat te bevinden.

Gelet op de waargenomen diepte van de gracht op deze plaats enerzijds (3,1 – 3,2m onder het huidig straatniveau) en gelet op de belangrijke mate van verstoring van de gracht door de nutsleidingen centraal in de straat anderzijds, kunnen we aannemen dat een uitbreiding van de proefputjes naar de noordzijde van de straat geen beduidende bijkomende informatie zal opleveren. We suggereren daarom geen verder bijkomend onderzoek.

Na het indienen van het conceptrapport bij het Agentschap Onroerend Erfgoed is besloten dat een vervolgonderzoek niet nodig is. Dit rapport vormt dan ook het eindrapport van het archeologische onderzoek.

Bibliografie

DE GROOTE K., DE MAEYER W., MOENS J., QUINTELIER K., VAN CLEVEN F., VANDEN BERGHE I. & VERNAEVE W. 2011: Het karmelietenklooster van Aalst (prov. Oost-Vl.) (1497-1797): het gebouwenbestand, de begravingen en het fysisch-antropologische onderzoek, *Relicta* 8, 83-250.

DE GROOTE K., DE MAEYER W., MOENS J. & DE BLOCK A. 2005: Het archeologisch onderzoeksproject Hopmarkt te Aalst (O.-Vl.), *Archaeologia Mediaevalis* 28, 102-104.

DE GROOTE K., DE MAEYER W., MOENS J. & DE BLOCK A. 2006: Het archeologisch onderzoek op de Hopmarkt te Aalst (O.-Vl.), *Archaeologia Mediaevalis* 29, 47-51.

Bijlagen

Handleiding bij het raadplegen van de bijlagen

De bijlagen bij het rapport zijn ingedeeld in een algemene gegevensfiche over het project inclusief trefwoorden, een lijst met overzichtsfoto's, een structuurlijst, een contextlijst, een sporenlijst, een vondstenlijst en een fotolijst op spoorniveau. Tevens wordt een overzicht geboden van uitgevoerd *post-excavation* onderzoek en mogelijkheden voor verder onderzoek.

Deze lijsten worden aangevuld met de afgeleverde vergunningen voor metaaldetectie en prospectie met ingreep in de bodem enerzijds, en de bijzondere voorwaarden waaraan het onderzoek dient te beantwoorden, opgesteld door de bevoegde overheid - het Agentschap Onroerend Erfgoed - anderzijds.

We geven hierbij enige duiding met betrekking tot de diverse lijsten in deze bijlage.

De lijsten worden automatisch gegenereerd door de SOLVA-databank. In deze databank worden tijdens de opgraving en de rapportage alle data die tijdens een archeologisch project worden geregistreerd, samengebracht. Het gaat hierbij dus zowel om velddata (foto's, plannen, beschrijvingen, relaties tussen sporen, vondsten, ...) als documenten die tijdens de rapportage worden gecreëerd (aardewerktekeningen, informatie over behandeling van materiaal, het archeologisch rapport, diverse laboanalyses, administratief archief zoals vergunningen, bijzondere voorwaarden, ...). In het kader van de rapportage genereert de databank een reeks lijsten zoals gevraagd in de "Minimumnormen voor archeologische registratie en rapportage" en de "bijzondere voorwaarden" bij het concrete project.

Conform de structuur van de databank (zie hoofdstuk methodologie, verwerking) worden de bijlagen hiërarchisch opgebouwd. Alle velddata worden in de databankstructuur op drie niveaus ingedeeld: spoorniveau, contextniveau en structuurniveau. We verduidelijken met een voorbeeld.

Onder de noemer '**sporen**' verstaan we het kleinste niveau van notulering, de kleinste eenheid als het ware: bijvoorbeeld een aflijning in een grondplan of een laag in een kuil bij een coupe-tekening. Dit is het niveau waarop vondsten afzonderlijk worden ingezameld.

Verschillende sporen kunnen toebehoren aan een '**context**': zo vormen verschillende lagen in een kuil samen de context 'kuil'.

Op gelijkaardige wijze kunnen verschillende contexten gegroepeerd worden tot een overkoepelende '**structuur**': diverse paalkuilen behoren bijvoorbeeld toe aan de structuur 'gebouw'.

In de databank, en dus ook in deze bijlagen, worden de velddata volgens vastgestelde thesauruslijsten toegewezen aan de noemers 'sporen', 'contexten' en 'structuren'. Door archeologische begrippen (gebouw, crematiegraf, grafkuil, laag, ...) via een vastgestelde thesauruslijst aan een specifiek niveau toe te wijzen (spoor, context, structuur), bestaat de garantie dat bij bevraging van de databank naar een bepaald archeologisch begrip, effectief ook alle ingevoerde data in de resultatenlijst voorkomt (anders gezegd, we vermijden daardoor dat 'grafkuil' de ene maal bij 'context', en de andere maal bij 'structuur' wordt ondergebracht).

De lijsten in deze bijlage zijn volgens dezelfde hiërarchie opgebouwd. In de bijlage wordt achtereenvolgens een overzicht gebracht van structuren, contexten en sporen. Op deze wijze kan van 'groot' naar 'klein' afgedaald worden in de informatie. Er wordt bovendien met kruisverwijzingen gewerkt: bij structuren staat vermeld uit welke contexten ze zijn opgebouwd, bij contexten staat vermeld uit welke sporen ze zijn opgebouwd. In omgekeerde richting staat bij de sporenlijsten vermeld tot welke context en structuur een spoor behoort, en bij de contextlijst staat vermeld tot welke structuur een context behoort. De structuurlijst bevat dus een overzicht van gerelateerde contexten. De contextlijst bevat een overzicht van gerelateerde structuren (hoger niveau) en sporen (lager niveau), alsook een overzicht van alle foto's, plannen, vondsten en stalen. De sporenlijst bevat een overzicht van gerelateerde contexten en structuren, alsook een overzicht van alle foto's, plannen, vondsten en stalen. De gedetailleerde spoorbeschrijvingen zijn uitsluitend in de sporenlijsten zelf terug te vinden. Op elk niveau tot slot staat een interpretatie en zo mogelijk ook een datering vermeld.

Voor de duidelijkheid geven we mee dat niet elk spoor noodzakelijk deel uitmaakt van een context (en dus structuur), evenmin als elke context aan een structuur kan toegewezen worden.

Wat de wijze van nummering betreft, geldt als algemene regel dat contexten en structuren de naam dragen van het spoornummer dat als eerste aan die 'context' (en eventueel bij uitbreiding 'structuur') wordt toegewezen. In een rapport zijn het doorgaans de contextnummers en, indien gegroepeerd onder een structuur, de structuurnummers die in de tekst de leidraad vormen.

Tot slot enkele bijzonderheden:

Verstoringen en 'negatieve sporen', sporen die na couperen geen of een natuurlijk spoor blijken te zijn, worden niet tot het niveau van een context gebracht, maar bestaan enkel tot op het spoorniveau.

In het geval dat het een rapportage van een vooronderzoek betreft, worden sporen in principe *niet* aan een context (en bij uitbreiding een structuur) toegewezen. Contexten en structuren worden pas aangemaakt op het moment van een archeologische opgraving, aangezien op dat ogenblik alle beschikbare informatie aanwezig is, en dit dus dan wel een zinvolle oefening is. Tijdens een vooronderzoek zijn heel wat relaties bijvoorbeeld nog niet duidelijk.

De enige uitzondering op deze regel wordt gemaakt wanneer bij de verwerking van een vooronderzoek reeds duidelijk is dat de sporen gelegen zijn in een zone die *niet voor verder onderzoek in aanmerking* komt. Dan worden sporen waar mogelijk wel tot contexten gegroepeerd (en worden dus in de databank contexten (en eventueel structuren) aangemaakt). Op deze wijze wordt gegarandeerd dat informatie rond potentiële contexten of structuren niet verloren gaat bij een bevraging van de databank. Een voorbeeld verduidelijkt dit: een geïsoleerde grafkuil, die geen aanleiding geeft tot verder onderzoek, wordt wel als context gedefinieerd in de databank, omdat deze zo ook in de resultatenlijst van een bevraging zal voorkomen. Zoniet zou deze grafkuil voor de databank 'onzichtbaar' worden.

Lijsten

- Gegevensfiche project
- Overzichtsfoto's
- Structuren, met vermelding van de gerelateerde contexten
- Contexten, met vermelding van de gerelateerde structuren en sporen, foto's, plannen, vondsten en stalen
- Sporen, met vermelding van de gerelateerde contexten, structuren, foto's, plannen, vondsten en stalen
- Inventaris vondsten
- Fotolijst